

JOYCE CAROL OATES

Svart flicka, vit flicka

Översättning av
ULLA DANIELSSON

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Spricka

Ååh, Gud.

Jag blev väckt av utropet. Jag vaknade med en gång.

Det måste ha varit min rumskamrat Minette. På andra sidan dörren till mitt sovrum. Minette Swift, i det yttre rummet. Det här var inte första gången jag plötsligt blev väckt av att Minette pratade för sig själv, grälade på sig själv eller bad. *Ååh, Gud*, brukade hon till hälften grymta, till hälften jämra sig.

Jag steg med en gång upp ur sängen och öppnade min dörr.

”Minette...?”

Min rumskamrat stod med ryggen mot mig, omedveten om mig. Hon stod mycket stilla, som paralyserad. Hennes huvud var bakåtlutat i en underlig vinkel och hon stirrade på fönstret ovanför sitt skrivbord, där det hade blivit en spricka i den övre delen av glasrutan. Minette vände sig halvt om halvt mot mig utan att det verkade som om hon hade hört mig. Hennes ögon var uppspärade i ordlös panik bakom hennes barnligt rosa plastglasögon och hennes läppar rörde sig ljudlöst.

”Minette? Vad är det?”

Jag måste tro att det var fönstret. Det var en chock att se det, en instinktiv reaktion: där det tidigare inte hade funnits någon spricka fanns det nu en spindelnätslik spricka som såg ut som om den lättaste beröring skulle få rutan att rasa samman och falla i bitar över ens huvud.

Föregående kväll hade vi haft en ”allvarlig varning för åskväder” för större delen av Montgomery County i Pennsylvania, som hade omfattat de 5 km² land på floden Schuylkills strand som hörde till Schuylers College där Minette och jag var förstaårselever. Lokala nyhetssändningar hade under flera timmar upprepat varningen och när Minette och jag till slut släckte våra lampor verkade det värsta av ovädret ha passerat.

Vi hade var sitt litet sovrum som öppnade sig mot vårt sparsamt

möblerade gemensamma arbetsrum. Vi hade var sitt skrivbord som skolan försett oss med, och båda skrivborden stod rakt under fönster som var placerade i vinkel mot varandra. Det var det större av dessa fönster, Minettes fönster, som under natten hade gått sönder i de häftiga stormbyarna.

Jag antog i alla fall att skadan hade orsakats av den häftiga blåsten.

Men Minette verkade skrämmd, på sin vakt. Hon måste ha hört min fråga och måste ha märkt att jag stod bara någon meter bort, men hon struntade i mig, stirrade och blinkade som ett envist barn mot fönstret. Minette tillhörde de människor som lätt greps av mycket starka känslor och till och med när känslorna bleknade bort, samtidigt med adrenalinet, verkade det som om hon ville klamra sig fast vid sitt känslomässiga tillstånd. Om man stötte på henne under sådana tillfällen kände man sig inte bara vara önskad utan också osynlig.

Hon har glömt bort att hon inte är ensam tänkte jag. Jag borde taktfullt ha vänt mig bort så som jag som liten hade lärt mig att vända mig bort eftersom jag inte ville se när de vuxna uppträdde egendomligt, och därmed bespara både dem och mig själv skammen.

Jag föddes 1956. Mor hade gärna beskrivit mig som ett kärleksbarn från 1960-talet, det decennium som hade definierat mina föräldrars generation.

Till slut talade Minette tyst. Det var likt henne att svara på en fråga med ett knappt hörbart mummel efter en så lång paus att man hade hunnit glömma vad man frågat om.

”...hade ögon skulle du se.”

Det betydde att det var uppenbart vad som var fel: Minettes fönster var sprucket.

Jag sade: ”Det måste ha varit stormen, Minette. Gå inte för nära, glaset kan splittras...”

Det var inte min mening att låta som om jag körde med henne. Det var min mors ivriga, klumpiga sätt.

Minette drog efter andan. Drog i morgonrocksskärpets för att vara säker på att det satt tillräckligt hårt. (Det gjorde det. Det var väldigt hårt åtdraget. Minettes skärp och bälten var alltid så hårt åtdragna det gick.) Hon sa, återigen ganska tyst men med ett skratt som om det både skrämmande och humoristiska i situationen måste få ett erkännande: ”Jag tänkte inte göra det, tack! Jag är ingen jävla idiot.” Bakom linserna

i de rosa plastglasögonen lyste hennes ögon av storslagen irritation, som om jag hade föreslagit att hon skulle utföra en inte bara farlig utan också förnedrande handling.

Minette måste vara upprörd, hon hade sagt *jävla*. Minette Swift var prästdotter och en hängiven kristen person som aldrig svor och som blev förolämpad av att höra det som hon kallade svärord från andra.

I Haven House såväl som på hela Schuyler College blev Minette Swift ofta förolämpad under hösten 1974.

Jag talade om för Minette att jag skulle rapportera det trasiga fönstret till vår husmor Dana Johnson. Minette gnuggade sig i ögonen och mumlade ett knappt hörbart ”Tack.” Hennes krulliga hår glänste som stålull i solen som föll genom den imma som låg kvar på fönstret efter nattens regn, och det släta auberginefärgade skinnet i hennes ansikte hade fått små rynkor vid hårfästet. Jag ville röra vid hennes arm, för att försäkra henne om att det spruckna fönstret inte innebar någon fara, men jag vågade inte närma mig henne. Jag förstod att det inte var något bra tillfälle.

Vi var rumskamrater men ännu inte vänner.

När Minette var på toaletten, som fanns ute i korridoren, drog jag fram min skrivbordsstol till hennes fönster för att undersöka sprickan. Den såg ut som spindelväv med ett invecklat mönster, ungefär som spets, och den var vacker när det starka solskenet lyste på de diamantlika vattendroppar den var översållad med. Jag kände mig frestad att röra vid den för att se om den skulle gå sönder.

Jag tryckte handflatan mot sprickan. Bredde ut fingrarna.

Trots det gick glaset inte sönder.

Någon meter från fönstret stod en gammal ek med tjocka, knotiga grenar. En av dessa grenar hade brustit under ovädret och hängde nu ner så att dess ljusa ved såg ut som när ett skelettben tränger ut genom kött. Detta gjorde mig illa till mods då det påminde mig om ett av de fotografier som hängde på väggen i fars arbetsrum hemma hos oss i Chadds Ford: ett inramat, blankt foto av en ung, svart man som fått stryk av Los Angeles tungt beväpnade kravallpolis i april 1968, strax efter mordet på pastor Martin Luther King, Jr. Den unge svarte mannen ligger på den smutsiga trottoaren med blodet strömmande från skador i huvudet, han vrider sig i plågor och det vita skelettbenet i hans högra arm tränger på ett groteskt sätt genom skinnet vid armbågen.

Varje gång jag gick in i fars arbetsrum när han inte var där, var det fotografiet som genast drog till sig min blick trots att jag varje gång brukade säga *Nej! Titta inte*.

Det såg ut som om den avbrutna grenen från eken hade råkat slå mot Minettes fönster i blåsten den natten. Vi hade haft tur, glaset hade inte gått sönder och fallit in i rummet.

Minettes skrivbord var fantastiskt pryddigt. Det var ordnat med geometrisk precision, som en målning av Mondrian. Hennes läroböcker var förståndigt nog ordnade så att de stod med ryggarna synliga och låg alltså inte slumpmässigt slängda bland papper eller kringströdda klädesplagg som i de flesta studentbostäder. Minettes nyinköpta elektriska skrivmaskin av märket Smith Corona förvarades stängd – ”för att skyddas mot damm” – när hon inte använde den. Fotografierna av hennes familj stod arrangerade i en halvcirkel: Minette och hennes föräldrar, Minette och hennes yngre syster, Minette som log strålande i en fladdrande bländvit examensdräkt och tillhörande huvudbonad. Det förvånade mig att Minette kunde le så lyckligt, utan att hela tiden vara på sin vakt, för det var mycket sällan jag hade sett min rumskamrat le.

Le! Visa bara tänderna! Det är lätt. Se på mig.

Min mors goda råd. Om man inte kände Veronica skulle man ha kunnat tro att hon skämtade.

När jag nu stod på min stol vid Minettes skrivbord vände jag mig om för att se ut över vårt arbetsrum. Det här var ett nytt perspektiv. Mitt skrivbord, mina bokhyllor och mina möbler fanns i den minst tilltalande delen av rummet, mitt fönster var på ett iögonfallande sätt mycket mindre än Minettes fönster och släppte alltså inte in lika mycket ljus. Tidigare den här månaden, när de nya studenterna anlände till colleget, hade jag varit den som först slog mig ner i den här lägenheten, och för mig hade det varit naturligt att för egen del välja den minst tilltalande delen av rummet. Hemma hos oss i Chadds Ford i Pennsylvania, i vår välkända nedgångna hus i ”fransk herrgårdsstil” med sextio tunnland mark, bodde jag i ett stort rum med en takhöjd på tre och en halv meter och sex stora fönster, ett parkettgolv utan matta som var repat som en skridskorink, värmeelement som rosslade och rimfrost på fönsterrutorna när det var kallt ute, ett rum fyllt av gamla udda möbler och hyllor, bokhyllor, travar med böcker, en livsstil som var lika spartansk som det liv mina föräldrar Veronica och Max

levde. På internatskolan i Massachusetts hade jag varit stolt över att jag kunnat bo i små trånga utrymmen utan att klaga, och här i Haven House, där det bodde elever som fått stipendium tack vare höga betyg och hårt arbete, var jag angelägen om att passa in i ett sådant utrymme, för jag ville verkligen inte att mina studiekamrater skulle betrakta mig som en bortskämd, vit flicka.

Veronica hade hjälpt mig att flytta in i Haven House och hon hade gillat de val jag gjort. Vi visste båda två att min rumskamrat var en flicka från Washington D.C. som haft högsta betyg i skolan och som var dotter till en svart pastor, fast vi hade ännu inte träffat Minette Swift och hennes familj. Jag hoppades att Veronica skulle berätta för far (som just då var i den federala domstolen i Los Angeles, där han förde talan i ett medborgarrättsmål som kommit upp i andra instans) om hur osjälviskt jag uppträtt. Mina föräldrar både sörjde och skämdes över att min äldre bror Rickie hade brutit med familjen Meades ideal, för att studera ekonomi vid University of Pennsylvania, att Rickie inte brydde sig om "den sociala rättvisan" – "revolutionen" – "att stå på de förtrycktas sida" – och hade plågat far genom att uppenbarligen stödja Vietnamkriget ("som gör världen trygg för demokratin och kapitalismen"), fast Rickie hade naturligtvis inte tagit värvning i något av de olika vapenslagen. Veronica och Max hade större anledning att hoppas på mig och ville gärna vara stolta över mig, även om jag visste att jag inte var något helt igenom pålitligt kärll för sådana förhoppningar. (Jag var impulsiv men blyg. Jag var välmenande men klumpig. Jag ville göra det som var rätt, men visste inte alltid hur jag skulle bära mig åt.) Trots det föreställde jag mig hur Veronica den kvällen talade med Max i telefon *Vår dotter är en av oss, hon är instinktivt generös. Ja Max, Genna är verkligen äkta vara!*

Och Max skulle säga *Varför är du förvånad över det? Genna är vår skatt.*

Fönstret över mitt skrivbord vette mot en trasig tegelstensvägg i det studenthem som låg närmast vårt. Från Minettes fönster, där solen strömmade in på förmiddagen, kunde man se ut över det "historiska" collegeområdet vid Schuyler College: ett hörn av den kvadratiska planen där det växte höga plataner som såg skulpterade ut och en välskött gräsmatta, det bländande vita klocktornet från sjuttonhundratalet som tillhörde Schuyler-kapellet; den gamla tegelstensfasaden till den herrgård som en gång ägts av collegets grundare och rektorns

hus som ibland kallades Elias Meade-huset.

Heter du Meade i efternamn? Är det bara ett sammanträffande?

Det hände inte ofta att någon frågade. Vanligtvis brukade jag då bara mumla ett ja. Jag stod inte ut med att man fick reda på att jag var ättling till collegets grundare.

Minette hade aldrig frågat. Till att börja med tror jag inte ens att hon kom ihåg mitt namn, för det verkade som om namnen på de flesta människor gled förbi henne utan att hon lade märke till dem, som om de inte betydde särskilt mycket. De första dagarna vi delade lägenhet tyckte jag flera gånger det var pinsamt att Minette hade fäst så lite uppmärksamhet vid mig att hon trodde att jag var en annan rödhårig flicka i Haven House och satte sig hos henne i matsalen. När vi träffades första gången, då Minette höll på att flytta in i våra rum, hade hon varit distraherad eftersom hennes föräldrar också varit där i det trånga utrymmet och hon hade inte lagt märke till vilken del av rummet som jag hade lämnat åt henne. Det första hon sa om rummet och om Haven House kom andfått och lät ilsket: ”Och det ska vara något slags ’sevärdhet’, va, men herregud det ser ju ut som om de skulle falla ihop över oss.” Den branta och smala trappan upp till tredje våningen hade ”nästan tagit livet av” hennes föräldrar och henne, och det där ”ruggiga sluttande taket” i hennes sovrum var ju ”som taget ur en skräckfilm”. De äldre Swifts bekymrade sig för att deras dotter skulle behöva bo på översta våningen i ett gammalt trähus, tänk om det blev eldsvåda? – brandstegen utanför fönstret var rostig och såg ut som om den skulle gå sönder om man vågade kliva ut på den.

”Du förstår, jag måste bo i ’Haven House’. Det ingår i mitt stipendium.”

Till och med Minette Swifts stipendium, som gjorde det möjligt för henne att studera vid ett prestigefyllt humanistiskt college där terminsavgifterna var lika höga som vid de allra högst ansedda universiteten, tycktes vara något som gjorde henne arg.

När Minette såg mitt förvånade ansiktsuttryck, ändrade hon sig och skrattade till: ”Naturligtvis är jag tacksam. Visst är jag *det*.”

Det var nästan som om Minette blinkade. Men i samma stund vände hon sig bort, innan jag hann reagera.

Minette Swift! Hennes ansikte fascinerade mig, det var det mest anslående ansikte jag någonsin hade sett på nära håll. På någon som var så ung: det var bistert med kraftiga kindknotor, runt och ganska

platt med mörk hy som såg ut att vara så hårt spänd att man trodde den skulle brista. Man hade en känsla av att om man vågade röra vid den där huden skulle man bli tvungen att rycka till sig fingrarna, den skulle säkert brännas. Hennes hår var klippt i form av en kil, stelt och stråna stod rakt ut som stålull och det doftade av naturliga oljor. Ögonen var små, djupt liggande och undflyende och ändå vackra med täta ögonfransar. Hennes rosa plastglasögon gjorde att hon såg ut som en prudentlig grundskoleoskuld. Första gången jag såg Minette Swift, på introduktionsdagen, innan jag hade förstått att vi skulle komma att dela rum, hade hon varit klädd i en av sina stärkta, bländvita, långärmade bomullsblusar och hade ett guldkors i en kedja runt halsen, hennes kjol var grå som järnfilspån och stod ut från höfterna på ett omodernt sätt, midjan var kraftig, tjock, men hon hade ändå dragit åt ett svart läderskärp så hårt att det såg ut att hindra henne från att andas ordentligt. Om det inte hade varit för de breda höfterna och de hängande bröstet skulle Minette ha kunnat vara en brådmogen, tolvårig skolflicka som modern klätt upp inför ett speciellt tillfälle. Hon såg inte alls ut som många av de där tjusiga svarta flickorna som hade varit mina klasskamrater vid Cornwall Academy, de som varit döttrar till advokater, läkare, politiker och förmögna affärsmän.

Jag tyckte från början att Minette var ett mysterium. Hon var en gåta som förbryllade mig. Jag kände mig klumpig när hon var i närheten eftersom jag inte visste när hon menade allvar och när hon inte gjorde det. Minette kom med helgalna påpekanden, men gjorde det utan att le; hon hade ett sätt att rynka ögonbrynen om jag skrattade, som om hon ville tillrättavisa mig för min reaktion, men kanske var det en skämtsam tillrättavisning som jag inte klarade av att tolka. Det var som om vi höll på att spela basketboll och Minette dribblade bollen bort från mig, och jag ivrigt följde efter henne, och Minette då plötsligt stannade för att vända sig om och kasta bollen till mig, eller låtsas kasta den till mig så att jag snubblade över mina egna fötter. Andra gånger, då jag försökte tala med Minette, verkade hon bli illa till mods och svarade enstavigt. Jag kunde inte låta bli att undra om hon skulle ha varit lyckligare med någon annan rumskamrat, kanske en mörkhyad flicka, istället för mig.

Jag ska se till att hon gillar mig, tänkte jag.

Så småningom talade Minette om för mig att förutom på det bibel-läger hon åkte till på somrarna hade hon aldrig förr varit tvungen

att dela rum med någon. Hon sa orden "varit tvungen att dela rum" med ett tonfall som skulle föreställa neutralt, men Minettes läppar kröktes föraktfullt. (Än mindre hade hon "varit tvungen att dela rum" med en vit flicka skulle jag tro.) Hon hade gått ut med högsta betyg från Booker T. Washington High School of Arts, Sciences, and Music – "faktiskt den bästa kommunala skola som finns" – i Washington D.C. och hon hade alltid bott hemma. Vid Schuyler College var Haven House ett av de äldre studenthemmen, känt för att vara det som var "mest integrerat" eftersom man där förde samman "unga kvinnor från olika raser, religioner, etniska och kulturella bakgrunder"; – Haven House skulle vara en "fristad" för de mest seriösa, de intelligentaste studenterna. Trots det verkade inte Minette inte speciellt imponerad, precis som hon på sitt lustiga, ironiska sätt inte var speciellt imponerad av traditionerna och ritualerna vid Schuyler College. "Vet du vad min pappa kallar sånt här? – 'vitt Musse Pigg?'" Minette frustade av skratt och jag försökte att också skratta, utan att veta om det var rätt sätt att reagera. För jag var ju *vit* och därmed en del av skämtet, eller hur? Eller, eftersom Minette anförtrorde sig åt mig, något som hon mycket sällan gjorde, så var jag kanske på något sätt just i fråga om detta inte *vit*, och därför privilegierad? Jag sa: "På den förberedande skola där jag gick, där fanns också alla de här 'traditionerna' och en del av det var väl okej, medan annat..." min röst dog bort, jag hörde själv hur klumpigt angelägen jag lät, "... det var helt enkelt precis vad tjejerna kallade det, båg."

Tjejerna. Som om jag inte ens i den här stunden av generad kamratlighet, kunde förmå mig själv till att säga *vi*.

Minette skrattade: "Ja, just det. Vitt båg."

Jag skrattade tillsammans med Minette, jag tror att jag skrattade. Jag var inte säker på vad jag skrattade åt, men jag skrattade.

I själva verket hade jag alltid tyckt att det var en förmån att få studera vid den förberedande skola där jag gått och jag kände mig verkligen privilegierad över att jag nu fick studera vid Schuyler. Ända sedan jag lärde mig förstå ordens betydelse, har Max och Veronica bankat i mig att jag verkligen borde vara tacksam för vad jag hade fått i den här världen, som var fylld av "tragisk ojämlikhet som skapats av människans girighet" (som Max skulle säga) och på samma sätt hade jag fått lära mig att äta upp all mat jag lagt upp till mig och om möjligt städa upp ordentligt efter mig i det kök som maten lagats i, var det än var. Även om

Max tillät Veronica att passa upp på honom och hålla en smula ordning på hans saker, höll han hårt på principen att det var omoraliskt, det var faktiskt obscen, att låta någon annan passa upp på sig. Familjen Meades egendom i Chadds Ford omfattade ett ståndsmässigt gammalt hus med minst tjugo rum och ett tidigare stall som byggts om till gästhus, men ändå ville mina föräldrar ogärna anställa och "exploatera" folk från trakten för att hålla egendomen i stånd: trädgården var igenväxt, nedfallna trädgrenar och inte sällan omkullfallna träd kunde få ligga där de hade hamnat, ibland i flera månader. Idealet var att undvika att "i onödan förbruka resurser eller arbete", och det gjorde vi genom att leva sparsamt och ta hand om oss själva när vi kunde.

Till skillnad från Minette Swift studerade jag inte vid Schuyler på något stipendium. Mina terminsavgifter betalades. (Av mina föräldrar? Eller av någon släkting? Det framgick inte klart.)

Jag var noga med att bära tillbaka min stol till mitt skrivbord och ställa den exakt där den hade stått. Om Minette misstänkte att jag hade stått vid hennes skrivbord skulle hon ha blivit förolämpad. Trots att jag ofta i hennes frånvaro gick bort till hennes del av rummet, inte för att röra vid något utan enbart för att jag trodde att jag genom att stå i Minettes del av rummet på något magiskt sätt skulle kunna förstå hur det var att vara Minette Swift, hon som hade en bild av Jesus Kristus inramad på samma sätt som familjefotografierna, en bild som stod bland den övriga familjen i samma ordentliga rad på skrivbordet.

Konstigt nog var Minettes Jesus en mycket blek vit man med långt vågigt mörkt hår, glödande mörka ögon och rödfärgade läppar. Han var klädd i något som såg ut att vara en klädnad i lila siden och den högra handen var lyft till välsignelse som om han hälsade på någon.

Ibland satt Minette vid sitt skrivbord och viskade eller mumlade med låg röst. Jag förstod att det inte var meningen att jag skulle höra vad hon sa, att det var något privat hon sa, att det kanske var böner. När Minette bad bordsbön bestod den bara av att hon med nedslagen blick mumlade *Tack för maten, Jesus!*

När jag satt och drömde vid mitt skrivbord hände det att jag sneglade upp från mitt arbete och blev som förhäxad av en affisch som satt på väggen bredvid min rumskamrats skrivbord: den var minst hundra-tjugo centimeter hög och sextio centimeter bred och föreställde ett vackert förgyllt kors mot en självlysande bakgrund och med blodröda bokstäver i förgrunden:

JAG ÄR VÄGEN, SANNINGEN OCH LIVET KRISTNA UNGDOMSFÖRENINGEN

6 juni 1974
Washington D.C.

Max, som avskydde kristendomen, ansåg att det var ett ”tragiskt faktum” att de svarta afrikaner, som genom en grym historisk slump fångades och fördes till Amerika som boskap och som med tvång ”omvändes” till de vita slavarnas skenheliga pseudoreligion, inte hade vänt denna religion ryggen när de blev befriade. Det var mycket förbryllande och egendomligt. Det var en förbannad gåta. Något av det mest ironiska med kristendomen var förstås att den under sin första och mest kraftfulla period hade varit en slavreligion, en revolutionär religion, men att den snart hade blivit de giriga vita herrarnas religion, de som saknade all förmåga till kristet medlidande, speciellt med sådana vars skinn var mörkare än deras eget. I synnerhet Max blev upprörd då han såg hur villigt och med vilken barnslig iver som så många svarta amerikaner ställde upp för en religion som predikade pacifism (samtidigt som den förde krig), talade om ett himmelrike efter döden (samtidigt som man lade beslag på och exploaterade jordens alla resurser), predikade helvetets alla kval för de förtappade (samtidigt som de föreställde sig att de själva var ”frälsta”): precis som Marx hade sagt, var religionen ett opium för folket.

Jag antog att Max antagligen hade rätt. Ändå hoppades jag att Minette skulle vilja försöka omvända mig. När jag såg hur hon med rynkade ögonbryn satt över sin bibel innan hon gick till sängs, när jag hörde hur hon viskade brinnande böner, eller de delar av gospelsånger och psalmer som hon med sådan glädje sjöng för sig själv, då kände jag mig avundsjuk och förväntansfull. Nog måste det väl ligga mer i allt det här än vad Max begrep.

”Minette? Är du...”

Men när jag kom tillbaka efter att ha rapporterat till vår husmor om den spruckna glasrutan kunde jag inte hitta Minette någonstans. Jag hade fått ett intryck av att Minette skulle gå i förväg för att vänta på mig i samlingsrummet på framsidan av huset, men hon hade försvunnit.

Jag sprang till matsalen som låg två kvarter därifrån. Allt var så

klart och vackert efter stormen föregående natt. Till och med luften såg ut att vara rentvättad. Små fuktdroppar sken från bladen, på stenglägningen. Överallt på trottoaren fanns spillror efter stormen som jag måste hoppa över. Hjärtat slog i bröstet på mig, jag kände mig egendomligt förtrollad. *Vägen. Sanningen. Livet.* Även om jag inte kunde tro på Minette Swifts frälsare, skulle jag kanske kunna tro på något annat slags frälsning. *Jag kan vara en god människa*, tänkte jag. *Jag kan vara ett sätt för andra att finna lyckan.* Minette och jag hade tillsammans befunnit oss i utkanten av orkanen Audrey, som när den var som värst vid North Carolinas kust hade kommit upp i mer än femtio sekundmeter. Vi hade egentligen inte varit i fara (hade vi det?) och vi hade varit i skilda rum större delen av natten, men vi hade ändå varit tillsammans och en dag skulle vi kanske se tillbaka på denna erfarenhet...

Jag var en brinnande och impulsiv flicka med ivrig blick och en mängd krusigt aprikosrött hår som såg ut som maskrosfrön. Slank, gänglig och smidig som en vinthund, sa Max. Om någon log mot mig log jag alltid tillbaka.

Älska mig! Lita på mig! Jag är så ensam!

Till att börja med kunde jag inte hitta Minette i matsalen. Och sedan hittade jag henne och försökte att inte bli besviken över att Minette satt vid ett bord längst bort med ryggen mot rummet. *Hon vill vara ensam*, tänkte jag. Men trots det bar jag med mig min frukostbricka till hennes bord.

Flickor från Haven House satt ofta tillsammans. Men inte Minette, som höll sig undan från våra grannar. Man hade talat om det, om att Minette Swift inte ansträngde sig speciellt mycket för att bli vän med andra svarta flickor. En gång hade jag i matsalen sett hur hon stirrade kallt på en av de populära svarta flickorna som hade vågat närma sig henne som om hon kände henne: Minette tyckte illa om det som hon kallade "förtrolighet" – "framfusighet".

När jag satte mig vid bordet mitt emot Minette sneglade hon upp mot mig och med en svag ryckning i läpparna. *Hej*, muttrade hon som hon skulle ha kunnat hälsa på en syster, utan att visa någon entusiasm, men också utan något förakt. Minette hade sin lärobok i analytisk geometri uppslagen bredvid sin frukostbricka och hon rynkade pannan medan hon satt och strök under ekvationer.

Med en viss stolthet brukade Minette presentera sig som att hon

”studerade matematik som en förberedelse inför juridikstudierna.” Hon hade berättat för mig att hennes far hade planerat att hon skulle bli skattejurist så att hon skulle kunna hjälpa honom med ekonomin i hans kyrka, Vales tempel i Jesu Kristi Tabernakelkyrka. Minette hade berättat för mig att denna kyrka blev ”allt större för vart år”. Det var viktigt för Minette att vara duktig i matematik, men till sin förskräckelse fick hon bara ett C på det första provet i Introduktion till geometri och beräkning, det var det ”lägsta mattebetyg hon någonsin hade fått”.

Jag talade impulsivt om för Minette att matte inte var något av mina bättre ämnen. Jag hade lyckats få ett A i den förberedande skolan, men jag hade ingen naturlig fallenhet för ämnet. Om jag hade haft det skulle jag ha försökt hjälpa henne.

Minette stirrade uppriktigt förvånad på mig. Som om mitt erbjudande som egentligen inte var något erbjudande hade gjort henne djupt rörd. Hon mumlade nästan ohörbart: ”Tack ska du ha.” En stund senare när jag trodde att ämnet var bortglömt snörpte hon på munnen och tillade utan att möta min blick att Jesus var ”all den hjälp” hon behövde med någonting här i livet.

När jag nu talade om för Minette att jag hade rapporterat den spruckna glasrutan till vår husmor, rynkade hon ögonbrynen, rös till och vände bort blicken. Nästan ohörbart mumlade hon något som lät som *Tack ska du ha*.

Jag kom ihåg att när jag fick reda på att jag skulle dela lägenhet med en svart flicka från Washington D.C. hade Max varnat mig och sagt att det fanns delar av min rumskompis liv, hennes ”familjebakgrund”, som jag inte skulle snoka i, för då skulle jag antagligen kunna upptäcka saker som skulle kunna göra mig upprörd.

Max hade inte talat om vad han hade menat. Det var typiskt för Max att antyda hotelser och obehag utan att förklara någonting. Som om världen som till synes verkade så klar och öppen ändå hade hemliga hål, inre lager som man inte kunde föreställa sig och som var ogenomträngliga för våra blickar.

Ett sprucket fönster, tänkte jag. Ett krossat fönster. Glas som krossas.

Hon är rädd, tänkte jag. Jag måste hjälpa henne.

När jag satt där tillsammans med Minette i matsalen kände jag mig på samma gång beskyddande och generad. Fastän jag förstod att hon

antagligen hade velat koncentrera sig på sin mattebok, tyckte jag ändå att jag borde prata med henne. Jag frågade om hon hade kunnat sova ordentligt förra natten, med ”all den där vinden som tjöt”, och Minette skakade på huvudet på ett sätt som kanske kunde betyda ja, kanske nej. Jag kände mig dum som talade om vädret som om orden bara hade bokstavlig betydelse för mig, medan den jag talade med uppfattade en djupare och mer hemlighetsfull innebörd hos dem, men trots det stod jag inte ut med att bara sitta tyst tillsammans med Minette som om det fanns en djup klyfta mellan oss. När Minette var upprörd åt hon tvångsmässigt: hon hade dränkt flera skivor mjukt franskbröd i lönnsirap och smör, och till det tänkte hon dricka ett stort glas mjölk och två eller tre koppar kaffe med grädde och socker. Hennes käkar arbetade glupskt samtidigt som hon böjde sig över sin lärobok och ett anteckningspapper som hon vikt på längden och som var fullt med ekvationer.

Om igen önskade jag att jag hade varit bättre på matte, att Minette och jag hade läst samma ämnen och att vi skulle kunna visa varandra deltagande.

Just då kom två flickor från Haven House som jag var god vän med (jo, jag var vän med allt och alla som uppmuntrade mig med ett leende) och satte sig vid vårt bord. Det var två vita flickor som precis som jag hyste en viss vördnad för Minette Swift och vars försök att bli vän med henne hade mötts med en kyla som ibland varit artig och ibland inte lika artig. Den här förmiddagen brydde sig Minette nästan inte om att hälsa på dem och hon deltog inte i vårt samtal om orkanen Audrey. Jag berättade för dem om den spruckna fönsterrutan, som antagligen hade träffats av en avbruten trädgren. Det hade inte sett ut som om Minette lyssnat, men en sekund senare slog hon igen boken, sköt tillbaka stolen och bar utan ett ord bort sin bricka. Hennes ansikte var tillknäppt som en knuten näve och det såg ut som om hon var rasande. Vi tre som lämnats kvar såg förbryllade på varandra.

Tre vita flickor. Som förbryllat tittade efter en svart flicka.

”Så konstigt humör Minette är på i dag.”

”I dag? Jämt och ständigt.”

”Stormen höll henne vaken”, sa jag snabbt. ”Hon är rädd för orkaner. Hennes familj kommer från South Carolina...”

Ibland hände det att flickorna på Haven House frågade mig om min rumskamrat: hur var hon när man hade lärt känna henne? Jag brukade

svara undvikande för jag ville inte erkänna att jag ännu inte hade lärt känna min rumskamrat och att jag ibland, allt eftersom veckorna gick, hade en känsla av att jag kände henne allt mindre.

I gruppen av förstaårsstudenter vid Schuyler höll Minette Swift på att börja framstå som något av en gåta: en svart flicka som inte uppträdde som om hon var ”svart”. En flicka med en stark personlighet som i allmänhet var beundrad och respekterad men som hittills inte blivit särskilt omtyckt.

Jag var upprörd över att jag sett hur upprörd Minette blivit. Jag lämnade kvar frukosten som jag nästan inte hade rört och skyndade efter henne. Vid ett bord nära dörren där man staplade brickorna stod hon och svepte in sitt rostade franskbröd med sirap i pappersservetter för att ta det med sig till rummet. När hon såg mig gjorde hon en grimas och sköt upp de rosa plastglasögonen. Hennes röst darrade. ”Men varför kan du inte tala om det för dem? Varför ger du dem inte den tillfredsställelsen?”

Minette lät sårad, arg. Jag hade ingen aning om vad hon talade om.

”Tillfredsställelsen? För vad då?”

”Ursäkta mig, men det vet du mycket väl.”

Minette vände sig bort från mig som om hon försökte låta bli att gråta. Jag hade aldrig förr sett henne så upprörd och senare skulle jag minnas att detta var sista gången jag såg min rumskamrat så sårbar och oskyddad. Jag skulle komma ihåg denna ordväxling och tänka *Hon litade på mig och jag svek henne. På grund av okunnighet, dumbhet.*

Jag skyndade mig ut ur matsalen tillsammans med Minette. Jag ville be henne om ursäkt, men var inte säker på vad jag hade gjort som var fel. Minette avskydde tanken på att man kanske talade om henne, kanske handlade det om det. Hon hade en yngre syster som hette Jewel som ”alltid skulle lägga sig i vad jag gör” och vid sådana tillfällen hade jag en känsla av att Minette betraktade mig som ett slags Jewel, men inte utan en viss tillgivenhet.

Det ville jag i alla fall tro.

Vi gick under tystnad tillbaka till det hus där vi bodde. Jag blev förvånad över hur mycket skada stormen hade ställt till med, det var mycket värre än vad jag hade sett då jag gick till matsalen. Flera av de ståtliga gamla platanerna hade brutits av, förstörts.

En vacker enbuske låg nesligt omkullfallen i en hög. Man hade satt

upp avspärningar tvärs över en gata där en enorm ek hade fallit. Överallt låg det avbrutna trädgrenar, våta löv som blåst ner i rännstenen, i sänkor och som samlats i hörnen. Och våta löv fastnade som tungor vid våra skor. Minette gick bestämt rakt fram med blicken fäst framför sig. Det verkade nästan inte som om hon lade märke till all förödelse. Hon rynkade ilsket pannan, hon var helt inne i sina egna tankar. Jag kände ett hugg av rädsla, det var som om jag höll på att förlora min rumskamrat. Jag ansträngde mig för att låta munter: under mina år i internatskola hade jag kämpat mot hemlängtan, ensamhet, sorg och den där allmänna rädslan för allt-det-som-kommer-att-hända genom att vara munter, vilket framför allt innebär att prata, le och prata och få andra att prata i ett försök att göra också dem muntra.

Än en gång talade jag om för Minette att hennes fönster skulle bli reparerat och som nytt igen, antagligen redan samma eftermiddag.

Minette stirrade på mig. Hennes tjocka läppar darrade.

”Jaså, det säger du. Och vad skulle det tjäna till, de kommer bara att krossa det igen.”